

WPROWADZENIE

Zmieniające się uwarunkowania wpływające na procesy rozwoju gospodarczego w różnym stopniu oddziałują na poszczególne sektory gospodarki, reprezentowane przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe. Nasilenie globalizacji oraz umiędzynarodowienia produkcji i usług wymaga ciągłego doskonalenia celów i metod badawczych do analizowania problemów dotyczących różnych sektorów gospodarczych.

W tym nurcie znajdują się poszczególne prace zamieszczone w tym tomie. Odnoszą się one do zmian zachowań wybranych działów przemysłu i działalności usługowej. Przyjmując, że procesy industrialne nadal należą do najważniejszych czynników rozwoju, podjęto zbadanie relacji pomiędzy deklarowaną a rzeczywistą krajową polityką przemysłową (M.J. Radło, P. Spałek). Podkreślono w tym zakresie znaczenie instrumentów ekonomicznych przejawiających się w pomocy publicznej dla przedsiębiorstw przemysłowych w latach nasilenia się kryzysu i wychodzenia z niego (2007–2014). P. Dzikowski przyjmuje, że odległość od konkurenta, a także dostawcy i odbiorcy w dużym stopniu wpływa na aktywność gospodarczą i innowacyjną przedsiębiorstw mniej zaawansowanych technologicznie. Zaprezentowane wyniki badawcze osiągnięto, biorąc pod uwagę 2,3 tys. przedsiębiorstw przemysłowych, z uwzględnieniem powiązań z krajowymi i zagranicznymi przedsiębiorstwami przemysłowymi. Przedsiębiorstwa te w różnym stopniu zwracają uwagę na działalność badawczo-rozwojową, co niewątpliwie związane jest z jakością produktów i chłonnością rynku. W wyniku dokonującej się restrukturyzacji branżowej polskiego przemysłu do najdynamiczniej rozwijającego się sektora należy przemysł meblarski (W. Dyba). Jego intensywny rozwój związany jest głównie z wysoką jakością i konkurencyjnością cenową oferowanych produktów, dzięki którym meble znajdują szerokie rynki zbytu, zwłaszcza w krajach ekonomicznie rozwiniętych. W celu podniesienia swojej pozycji konkurencyjnej poszczególne przedsiębiorstwa tworzą klastrowe struktury funkcjonalne, które dzięki zwiększeniu potencjału ekonomicznego i technicznego stają się bardziej konkurencyjne na rynku międzynarodowym. W ostatnich latach szczególnie duży rozwój ma miejsce w strukturze przemysłu piwowarskiego, który reprezentowany jest przez wiele koncernów międzynarodowych, między którymi, wobec nasyconego rynku, zaznaczają się coraz silniejsze relacje konkurencyjne. W sytuacji dużego nasycenia rynku pewne luki znajdują małe browary, podejmujące produkcję różnych lokalnych odmian piwa, często nawiązujące do dawnych tradycji (B. Wojtyra, Ł. Grudzień). W trakcie procesów transformacji przemysłu w strukturze przestrzennej zlikwidowano znaczną część zakładów przemysłowych, które pozostawiły po sobie niezagospodarowane tereny wraz z infrastrukturą. Pojawił się więc nowy problem, polegający na podjęciu prac rewitalizacyjnych, by przywrócić te obszary do pełnienia funkcji gospodarczych (M. Kobyłańska, Ł. Gawor). Zwłaszcza po przemyśle wydobywczym powstało wiele hałd, które wymagają ponownego zagospodarowania. Najczęściej pojawiają się możliwości ich zagospodarowania turystycznego,

ale należy także zastanowić się nad tym, czy nie powinny być one traktowane jako surowce antropogeniczne, które w przyszłości mogą być poddane przeróbce; dotyczy to głównie odpadów po flotacyjnych związanych z górnictwem miedziowym.

Coraz poważniejszą rolę we wzroście gospodarczym kraju odgrywają usługi, których udział w strukturze produktu krajowego brutto rośnie. Znaczący udział w tym zakresie mają nowoczesne usługi, stanowiące komplementarne działalności dla najważniejszych przedsiębiorstw przemysłowych, oraz usługi odpowiadające na potrzeby rynkowe konsumentów (J. Dominiak). Szczególne znaczenie mają działy usług związane z zaawansowanymi technologiami, w których wymagane są odpowiednie kwalifikacje pracownicze oraz rozwinięty system edukacji. Na jakość i poziom działalności usługowej wpływają określone certyfikowane systemy zarządzania jakością, w których zwraca się uwagę na jakość, poziom nowoczesności i potrzeby nowych rynków (W. Sadkowski). Sektor ten ulega coraz silniejszemu różnicowaniu i nawiązuje do postępu technologicznego, wdrażania nowych procesów technologicznych i wytwarzanych produktów. Ilustracją tego złożonego procesu jest przykład Singapuru, który jest ważnym centrum skupiającym działalność produkcyjną i usługową, niezbędną do właściwego funkcjonowania światowej gospodarki (P. Szyja).

Wydaje się, że zaprezentowane prace podnoszą nową problematykę, pozwalającą na powiązanie określonych działań polityki gospodarczej z możliwością rozwoju szczególnie dynamicznie rozwijających się działów przemysłu oraz podniesienie jakości działalności usługowej.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał